

Rodinný stav a plodnost

Struktura narozených dětí podle rodinného stavu matek se proti stavu při předchozích sčítáních lidu příliš nezměnila, nápadně se zvýšil jen relativní počet dětí narozených svobodným ženám.

Tab. 11 Počet narozených dětí připadající na 1 000 žen podle rodinného stavu

Sčítání lidu	Svobodné	Vdané poprvé	Vdané opětovně	Rozvedené	Ovdovělé	Celkem
1980	109	1 994	2 049	1 791	2 205	1 758
1991	91	1 929	2 078	1 815	2 199	1 693
2001	158	1 936	2 141	1 885	2 262	1 684

Porovnání s výsledky předchozích sčítání je poněkud komplikováno skutečností, že při sčítání 2001 mnoho sčítaných žen počet svých narozených dětí nevedlo a ve výsledcích byly proto zařazeny mezi ženy s nezjištěným počtem dětí. Při sčítání 1991 nebyl zjištěn počet dětí přibližně u 65 tisíc žen, v roce 2001 to bylo téměř u 275 tisíc žen. Nejvíce tím utrpěly výsledky u mladých věkových kategorií: např. ve věku 20-24 let počet dětí při sčítání 1991 nebyl zjištěn u 7,2 tisíce žen, v roce 2001 to bylo u 71,5 tisíc žen, podobně vysoký rozdíl byl i v kategoriích 15-19 a 25-29 let. Pokud by např. u věkové kategorie 15-19 let ženy, které počet jim narozených dětí nevedly, byly považovány za ženy bezdětné (jak je v tomto věku pravděpodobné), připadalo by na 1 000 svobodných žen v roce 2001 nikoli 158, ale jen 125 narozených dětí. U vyšších věkových skupin však takový přepočtení není možný.

Za dobu ukončení reprodukčního období ženy je v demografické statistice ČR považován věk 49 let, i když se děti výjimečně rodí starším ženám. U žen ve věku 50 let a starších je proto reprodukce pokládána za uzavřenou, počet dětí, jenž se ženám do jejich padesáti let narodil, je chápán jako konečný. Na 1 ženu tohoto věku podle výsledků sčítání 2001 připadá 2,2 narozených dětí; pokud by se tolik dětí rodilo všem ženám, rozšířená reprodukce obyvatelstva by byla zajištěna.

Ženy, kterým v době sčítání 2001 bylo 50 let, se narodily v letech 1950 a 1951, děti se jim rodily převážně v sedmdesátých letech, v období, v němž porodnost v tehdejší Československu byla mimořádně stimulována. Populační ročníky žen narozených v letech 1950 a 1951 jsou nejplodnějšími poválečnými ženskými ročníky. Proto realizovaná plodnost této ženské generace byla vyšší, než plodnost žen, které se dožily padesáti let věku v roce 1991 a dokonce mírně vyšší než u generace padesátiletých žen z roku 1980, kterým se děti rodily za relativně vysoké porodnosti v první polovině padesátých let. Vysoká plodnost žen narozených kolem roku 1950 se u později narozených žen již neopakovala.

Tab. 12 Počet dětí na 1 000 žen ve věku 50 let podle rodinného stavu – sčítání lidu 1980 až 2001

Sčítání lidu	Svobodné	Vdané poprvé	Vdané opětovně	Rozvedené	Ovdovělé	Celkem
1980	444	2 148	2 160	2 048	2 354	2 142
1991	299	2 095	2 076	1 918	2 168	2 028
2001	531	2 157	2 230	2 050	2 254	2 204

Ženy, které se v roce 2001 dožily čtyřiceti let, narozené tedy v letech 1960 a 1961, porodily děti podstatně méně. 2 016 dětí na 1 000 žen již nezabezpečuje ani prostou reprodukci, perspektivní zachování konstantního stavu obyvatelstva. Plodnost této ženské generace vrcholila v osmdesátých letech, kdy pronatalitní opatření ze začátku sedmdesátých let již přestala působit a porodnost klesala. U čtyřicetiletých žen, které při sčítání 2001 byly opětovně (podruhé, potřetí...) vdané, však relativní počet dětí i za těchto podmínek vzrostl. K dětem, které se jim narodily v prvním manželství, „přidávaly“ další děti z manželství nového.

Tab. 13 Počet dětí na 1 000 žen ve věku 40 let podle rodinného stavu – sčítání lidu 1980 až 2001

Sčítání lidu	Svobodné	Vdané poprvé	Vdané opětovně	Rozvedené	Ovdovělé	Celkem
1980	447	2 138	2 205	1 881	2 216	2 069
1991	411	2 141	2 253	1 926	2 229	2 065
2001	573	2 085	2 278	1 938	2 142	2 016

Ženy, kterým v roce 2001 bylo 30 let, se stávaly matkami již za prudce klesající porodnosti v devadesátých letech. Podle sčítání lidu připadalo v roce 2001 na 1 třicetiletou ženu 1,5 narozeného dítěte. Plodný věk těchto žen nebyl ještě ukončen, po roce 2001 měly a budou mít další děti, realizovaná plodnost žen starších než 30 let zůstává však přirozeně nižší než u žen mladších. Je prakticky vyloučeno, aby ženy z generace narozených kolem roku 1970 dosáhly konečné plodnosti aspoň 2 děti na ženu. Byla to především jejich nízká plodnost, která vytvořila situaci, v níž Česká republika kolem roku 2000 patří mezi země s nejnižší porodností. Růst obyvatelstva České republiky přirozenou měnou je v důsledku malého počtu narozených na konci 20. i na začátku 21. století v nejbližších desetiletích nemožný. Zákonitě zesílí i tendence k populačnímu stárnutí.

Tab. 14 Počet dětí na 1 000 žen ve věku 30 let podle rodinného stavu – sčítání lidu 1980 až 2001

Sčítání lidu	Svobodné	Vdané poprvé	Vdané opětovně	Rozvedené	Ovdovělé	Celkem
1980	354	1 977	2 033	1 543	1 990	1 862
1991	338	1 902	2 021	1 888	1 878	1 778
2001	475	1 662	1 820	1 461	1 721	1 503

Ústup od časného uzavírání manželství se projevil i v zásadním růstu počtu mladých svobodných žen. Mnohé z nich žijí v neformálním partnerství, i ty však mateřství zpravidla odkládají do vyššího věku – často znovu a znovu, až se stává, že dobu vhodnou pro mateřství promeškají.

Tab. 15 Svobodné ženy podle věkových skupin – sčítání lidu 1980 až 2001

Věková skupina	Absolutní počet svobodných žen			Podíl z celkového počtu žen (%)		
	1980	1991	2001	1980	1991	2001
15-19	307 237	393 948	330 212	91,6	92,7	99,2
20-24	101 603	117 255	315 928	29,7	35,1	77,1
25-29	36 341	36 667	134 150	8,9	10,9	31,9
30-34	21 344	19 060	36 028	5,0	5,7	10,8
35-39	13 411	16 548	20 403	3,9	4,1	6,1
40-44	9 062	14 713	14 687	3,3	3,5	4,4
45-49	8 815	11 026	14 062	3,0	3,2	3,6
50-54	11 136	7 670	12 865	3,5	2,8	3,1
55-59	14 163	7 239	9 463	4,2	2,7	2,9
60-64	8 589	8 896	6 362	4,4	3,0	2,5
65+	52 417	34 933	25 606	6,2	2,1	2,9
Nezjištěno	1 261	126	356	1,8	0,2	0,1
Celkem	585 379	668 081	920 122	14,2	15,7	20,8

Svobodné ženy samozřejmě nejsou z reprodukčního cyklu vyloučeny. Vedle svobodných žen, žijících v neformálních partnerstvích, vzrůstající počet svobodných žen-matek žije bez stálého partnera. Děti se svobodným ženám rodí, plodnost svobodných žen je ovšem nadále podstatně nižší než plodnost žen vdaných, pravděpodobnost mateřství u svobodné ženy je vždy nižší než u ženy vdané. Proto změna ve struktuře obyvatelstva podle rodinného stavu, spočívající v růstu podílu svobodných žen, byla v České republice v devadesátých letech jednou z hlavních příčin úbytku narozených.

Tab. 16 Plodnost svobodných žen - sčítání lidu 2001

Věková skupina	Počet svobodných žen	Počet dětí narozených svobodným ženám	Počet narozených na 1 000 svobodných žen ¹
15-19	330 212	3 641	14
20-24	315 928	24 832	99
25-29	134 150	31 320	290
30-34	36 028	16 119	538
35-39	20 403	9 997	586
40-44	14 687	6 642	544
45-49	14 062	5 632	488
50-54	12 865	4 830	466
55-59	9 463	3 002	399
60-64	6 362	2 055	415
65+	25 606	6 857	366
Nezjištěno	356	31	316
Celkem	920 122	114 958	158

¹ Na 1 000 svobodných žen se zjištěným počtem dětí

Porovnání s výsledky předchozích sčítání lidu jednoznačně ukazuje, že plodnost svobodných žen se zvýšila, i když data jsou zřejmě ovlivněna vysokým výskytem žen s nezjištěným počtem dětí ve sčítání 2001.

Tab. 17 Plodnost svobodných žen podle věkových skupin – sčítání lidu 1980 až 2001

Věková skupina	Počet narozených dětí na 1 000 svobodných žen		
	1980	1991	2001
15-19	9	9	14
20-24	73	83	99
25-29	220	242	290
30-34	360	359	538
35-39	416	389	586
40-44	489	389	544
45-49	448	335	488
50-54	416	336	466
55-59	369	298	399
60-64	339	296	415
65+	232	213	366
Celkem	134	91	158

Sčítání lidu 2001 sledovalo i neformální partnerství muže a ženy, označovaná ve sčítání jako „faktická manželství“. Podle výsledků sčítání žilo ve faktických manželstvích 125 289 žen, které měly 198 112 dětí, přibližně 1,5 dítěte na 1 ženu. Tato faktická manželství nejsou však zdaleka záležitostí jen svobodných, zatím neoddaných partnerů, jsou typická i pro soužití starších párů, v nichž žije ovdovělá nebo rozvedená žena (11,3% žen ve faktických manželstvích je ve věku 60 a více let). Svobodné ženy tvoří 35,2 % žen žijících ve faktických manželstvích, 46,0 % jsou ženy rozvedené, 15,5% ovdovělé a 2,4% ženy vdané (u zbytku -1,0% - nebyl rodinný stav zjištěn). Ve věku do 34 let je 44,3 % žen ve faktických manželstvích.

Faktická manželství nejsou typickým prostředím pro rodičovství. Relativní počet dětí, narozeným partnerkám v těchto svazcích, je podstatně nižší než u žen vdaných. Navíc: s výjimkou nejmladších žen většinou nejde o děti, narozené v současném partnerství, ale o děti, které se ženě narodily už dříve. Téměř dvě třetiny žen, žijících v neformálním partnerském svazku byly nebo ještě jsou vdané – a děti, které s nimi žijí, se jim většinou narodily v někdejších manželstvích.

Tab. 18 Ženy žijící ve faktických manželstvích podle počtu narozených dětí – sčítání lidu 2001

Věková skupina	Počet narozených dětí						nezjištěno	úhrnem	na 1000 žen
	0	1	2	3	4+				
-19	716	544	80	6	-	329	1 675	1 244	
20-24	8 455	4 538	1 329	259	74	2 877	17 532	1 196	
25-29	6 289	6 297	3 742	995	507	2 365	20 195	1 132	
30-34	1 675	4 363	4 552	1 513	685	865	13 653	1 068	
35-39	934	3 048	4 576	1 905	924	540	11 927	1 047	
40-44	708	2 316	4 827	2 176	1 133	498	11 658	1 045	
45-49	826	2 386	5 872	2 693	1 297	583	13 657	1 045	
50-54	678	2 209	5 390	2 521	1 207	497	12 502	1 041	
55-59	480	1 522	3 482	1 601	876	342	8 303	1 043	
60+	990	2 380	5 174	2 769	2 093	705	14 111	1 052	
Nezjištěno	10	5	6	3	1	31	56	2 240	
Celkem	21 761	29 608	39 030	16 441	8 797	9 632	125 269	1 083	

Důsledkem dlouhodobě rostoucí rozvodovosti v České republice je neustálý přírůstek počtu rozvedených osob. V porovnání s rokem 1980 byl počet rozvedených žen v roce 2001 téměř dvojnásobný, výrazně vzrostl i proti roku 1991. V roce 2001 poprvé překročil podíl rozvedených žen 10 %, ve věku mezi 35 a 54 lety bylo rozvedených žen více než 15 %. Přitom v nejmladších věkových skupinách, 15-19 a 20-24 let počet i podíl rozvedených žen nápadně klesl. Příčinou jejich úbytku je pokles sňatečnosti, tedy i nižší počet manželství nejmladších žen, svou roli však hraje i vyšší stabilita mladých manželství v posledních letech, uzavíraných uvážlivěji než v minulosti.

Tab. 19 Rozvedené ženy podle věkových skupin – sčítání lidu 1980 až 2001

Věková skupina	Absolutní počet rozvedených žen			Podíl žen ve věkové skupině z žen celkem (%)		
	1980	1991	2001	1980	1991	2001
15-19	241	332	66	0,1	0,1	0,0
20-24	8 958	10 688	6 081	2,6	3,2	1,5
25-29	21 634	23 535	32 858	5,3	7,0	7,8
30-34	29 715	31 977	46 315	7,0	9,6	13,8
35-39	29 075	46 734	53 758	8,4	11,7	15,9
40-44	23 446	53 453	56 426	8,5	12,7	16,9
45-49	24 907	42 594	67 562	8,6	12,3	17,1
50-54	26 179	27 650	63 440	8,2	10,3	15,4
55-59	25 460	24 802	43 703	7,5	9,1	13,2
60-64	12 277	24 209	25 873	6,3	8,3	10,2
65+	34 009	44 172	63 341	4,0	5,4	7,3
Nezjištěno	425	37	88	6,1	6,2	5,9
Celkem	236 626	330 183	459 511	5,7	7,8	10,3

Téměř 460 tisícům žen, které byly v době sčítání 2001 rozvedené, se během jejich dosavadního života narodilo 846 tisíc dětí. Sčítání nerozlišovalo, kolik z těchto dětí se narodilo v době trvání někdejších manželství těchto žen a kolik se jich narodilo po rozvodu; podstatná většina dětí se ovšem narodila v době trvání manželství. Celkový počet narozených dětí, připadajících na 1 000 rozvedených žen byl jen nepatrně nižší než obdobný ukazatel u žen vdaných.

Tab. 20 Plodnost rozvedených žen – sčítání lidu 2001

Věková skupina	Počet rozvedených žen	Počet dětí narozených rozvedeným ženám	Počet narozených dětí na 1 000 rozvedených žen ¹
15-19	66	54	885
20-24	6 081	5 075	891
25-29	32 858	38 613	1 222
30-34	46 315	72 546	1 602
35-39	53 758	97 203	1 841
40-44	56 426	109 821	2 014
45-49	67 562	134 859	2 035
50-54	63 440	126 146	2 028
55-59	43 703	84 531	1 971
60-64	25 873	51 273	2 028
65+	63 341	125 754	2 050
Nezjištěno	88	159	1 988
Celkem	459 511	846 034	1 885

¹ Na 1 000 rozvedených žen se zjištěným počtem narozených dětí

Ovdovělé ženy jsou samozřejmě významněji zastoupeny jen ve vyšších věkových skupinách, od 65 let věku převažují. V plodném věku je počet a podíl ovdovělých žen malý, v roce 2001 - opět v důsledku nižší sňatečnosti – téměř zanedbatelný

Tab. 21 Ovdovělé ženy podle věkových skupin – sčítání lidu 1980 až 2001

Věková skupina	Absolutní počet ovdovělých žen			Podíl žen ve věkové skupině z žen celkem (%)		
	1980	1991	2001	1980	1991	2001
15-19	61	48	4	0,0	0,0	0,0
20-24	777	516	225	0,2	0,2	0,1
25-29	2 166	1 425	1 203	0,5	0,4	0,3
30-34	4 129	2 969	2 501	1,0	0,9	0,7
35-39	6 618	6 646	4 714	1,9	1,7	1,4
40-44	9 728	12 696	8 395	3,5	3,0	2,5
45-49	18 236	18 849	17 023	6,3	5,5	4,3
50-54	34 710	27 317	31 656	10,9	10,1	7,7
55-59	64 776	48 276	45 575	19,1	17,7	13,7
60-64	58 401	83 503	59 437	29,8	28,5	23,4
65+	495 518	492 742	491 714	58,9	60,7	56,7
Nezjištěno	1 471	127	111	21,3	21,2	7,4
Celkem	696 591	695 114	662 558	16,9	16,4	14,9

Počet dětí, které se narodily ženám, jež při sčítání 2001 byly ovdovělé, je nicméně pozoruhodný. Většina těchto žen prožila plodné období svého života v jediném manželském svazku, nepřerušovaném rozvody a uzavíráním dalších manželství. I proto je počet dětí, připadajících na 1 000 žen, u ovdovělých žen nejvyšší. Vysoký počet dětí na 1 000 žen u ovdovělých žen ve věku 65 let a vyšším, narozených tedy v roce 1935 a dříve souvisí s tím, že jejich plodnost vrcholila v obdobích s vysokou porodností, především v těsně poválečných letech a v první polovině padesátých let. Nejvyšší je relativní počet dětí i ovdovělých žen ve věku 80-84 let, v němž na 1 000 žen připadá 2 369 dětí. Tato věková skupina ovdovělých žen je podle výsledků sčítání ve třídění podle věku a rodinného stavu nejplodnější skupinou vůbec. Jsou v ní ženy, narozené kolem roku 1920, které se stávaly matkami v letech 1945-1948, v letech s vůbec nejvyšším poválečným počtem narozených.

Tab. 22 Plodnost ovdovělých žen – sčítání lidu 2001

Věková skupina	Počet ovdovělých žen	Počet dětí narozených ovdovělým ženám	Počet narozených na 1 000 ovdovělých žen ¹
15-19	4	4	1 000
20-24	225	222	1 072
25-29	1 203	1 713	1 465
30-34	2 501	4 637	1 889
35-39	4 714	9 666	2 085
40-44	8 395	17 967	2 174
45-49	17 023	37 364	2 230
50-54	31 656	69 024	2 216
55-59	45 575	98 065	2 186
60-64	59 437	129 603	2 218
65+	491 714	1 098 368	2 286
Nezjištěno	111	208	2 167
Celkem	662 558	1 463 841	2 262

¹Na 1 000 ovdovělých žen se zjištěným počtem narozených dětí

Přes probíhající změny ve struktuře narozených podle rodinného stavu matek se i kolem roku 2000 téměř 80 % dětí rodí v manželství. Manželská rodina v České republice nadále zůstává těžištěm populační reprodukce, úroveň plodnosti vdaných žen je rozhodující.

Tab. 23 Plodnost vdaných žen – sčítání lidu 2001

Věková skupina	Počet vdaných žen	Počet dětí narozených vdaným ženám	Počet narozených na 1 000 vdaných žen ¹
15-19	2 589	1 541	595
20-24	87 616	71 569	817
25-29	251 696	331 547	1 317
30-34	249 187	448 296	1 799
35-39	257 308	518 781	2 016
40-44	253 327	533 625	2 107
45-49	295 035	627 782	2 128
50-54	301 991	641 077	2 123
55-59	231 817	482 652	2 082
60-64	160 742	334 373	2 080
65+	281 304	558 815	2 082
Nezjištěno	471	638	1 355
Celkem	2 373 083	4 577 696	1 929

¹ Na 1 000 vdaných žen se zjištěným počtem narozených dětí

Celkový počet dětí narozených vdaným ženám - 1,9 na 1 ženu – je ovšem ovlivněn nedokončenou realizací plodnosti u nejmladších vdaných žen. Od 35 let věku připadají na 1 vdanou ženu v průměru mírně více než dvě děti, mezi 40 a 54 lety je průměr více než 2,1. Realizovaná plodnost vdaných žen by v podstatě zabezpečovala prostou reprodukci obyvatelstva, je však pravděpodobné, že ukončená plodnost u dnes nejmladších věkových skupin průměru 2,1 ani 2,0 na 1 ženu nedosáhne. Přesto je jednoznačné, že děti narozené těmito vdaným ženám i nadále zůstanou těžištěm potenciálu populačního růstu.

Ve srovnání s výsledky sčítání lidu v letech 1980 a 1991 se průměrný počet dětí připadající na 1 vdanou ženu, významně nezměnil, s údajem ze sčítání 1991 je celkový průměrný počet dětí téměř totožný. U nejmladších žen, ve věkové skupině 15-19 let, je průměr vyšší než v předchozích sčítáních; to je však jen důsledkem toho, že z nevelkého počtu manželství nejmladších žen uzavíraných na konci devadesátých let byla mnohá stimulována těhotenstvím partnerky. Ve věku, v němž se o počtu

děti zpravidla rozhoduje – mezi 20 a 34 lety – byl v roce 2001 proti předchozím sčítáním průměrný počet nižší.

Tab. 24 Plodnost vdaných žen podle věkových skupin – sčítání lidu 1980 až 2001

Věková skupina	Počet narozených dětí na 1 000 vdaných žen		
	1980	1991	2001
15-19	587	511	595
20-24	1 181	1 033	817
25-29	1 760	1 638	1 317
30-34	2 039	2 001	1 799
35-39	2 106	2 116	2 016
40-44	2 145	2 126	2 107
45-49	2 169	2 058	2 128
50-54	2 197	2 051	2 123
55-59	2 245	2 052	2 082
60-64	2 318	2 056	2 080
65+	2 174	2 090	2 082
Celkem	1 999	1 923	1 929

Je zřejmé, že nižší počet dětí narozených v devadesátých letech 20. století a na začátku 21. století, není důsledkem snížené plodnosti vdaných žen, ale důsledkem podstatně nižšího počtu mladých manželství a tedy i vdaných žen v nejpłodnější věku.

Podle výsledků sčítání lidu 2001 z žen ve věku 15 a více let bylo 80 % žen matkami aspoň jednoho dítěte. Tento údaj je téměř naprosto shodný s výsledky sčítání lidu 1980 a 1991. Podstatně nižší výskyt mateřství ve věku do 29 let byl kompenzován zvýšeným podílem matek mezi staršími ženami.

Tab. 25 Podíl žen s alespoň jedním dítětem z žen celkem (%) – sčítání lidu 1980 až 2001

Věková skupina	1980	1991	2001
15-19	5,3	4,5	1,9
20-24	58,9	53,3	24,4
25-29	86,2	84,5	67,9
30-34	92,5	92,4	90,1
35-39	94,0	94,2	94,4
40-44	94,3	94,5	95,4
45-49	93,6	93,8	95,6
50-54	91,8	93,1	95,6
55-59	89,8	92,2	95,4
60-64	88,3	90,5	95,3
65+	84,1	87,0	93,3
Celkem	80,2	79,5	80,3

Pozoruhodný je vysoký podíl matek ve věku 35-44 let, překračující 95 % všech žen. Dokládá, že mateřství bylo v populačním chování v České republice vysoce rozšířeno; dostupná mezinárodní porovnání ukazují, že ve většině jiných evropských zemí není podíl žen-matek tak vysoký jako v ČR, i když naopak v některých jiných srovnatelných zemích je relativně více matek s třemi a více dětmi.

Úbytek matek mezi nejmladšími ženami od roku 1991 je neobyčejně hluboký a v dřívější populační historii České republiky ani Československa nemá obdobu. Vypovídá o zásadních změnách nejen v natalitním chování mladé generace, ale i o hluboké změně jejího životního stylu. Rodičovství i mateřství ztratily své někdejší výsadní postavení v hodnotovém systému mladých lidí a jsou

(dočasně?) zastíněny jinými hodnotami, především kariérním úspěchem. Svou roli u mnohých mladých lidí ovšem hraje i obtížnější, finančně náročný start do manželství.

Tab. 26 Podíl žen s alespoň jedním dítětem z žen ve věku do 25 let (%) – sčítání lidu 1980 až 2001

Věk	1980	1991	2001
-17	3,3	5,7	0,1
18	10,0	9,8	0,3
19	20,7	19,9	0,9
20	35,4	33,1	2,4
21	49,7	45,8	5,2
22	61,3	56,8	8,0
23	69,9	65,4	15,7
24	75,9	72,5	23,0
25	80,7	78,5	31,4

Mezi vdánými ženami je podíl matek ovšem vyšší než u souboru všech žen; dosavadního maxima dosáhl právě v roce 2001. Vysoký je i mezi nejmladšími vdánými ženami, i když absolutní počet jim narozených dětí byl malý. Je to jen proto, že vdáných žen ve věku do 24 let roce 2001 bylo podstatně méně než v letech 1980 a 1991 a mnohé z nich se vdaly právě proto, že očekávaly nebo už měly dítě. U vdáných žen ve věku kolem 40 let je podíl žen s dětmi zřejmě blízký biologickému maximu. Vůle k mateřství – byť ne většího počtu dětí než dvě - se u českých žen dosud jeví jako silná, velmi nízká porodnost v posledních několika letech však může vyústit do jiných ukazatelů.

Tab. 27 Podíl žen s alespoň jedním dítětem z vdáných žen celkem (%) – sčítání lidu 1980 až 2001

Věková skupina	1980	1991	2001
15-19	54,1	49,6	61,3
20-24	80,9	77,3	69,9
25-29	93,3	92,5	86,3
30-34	96,5	96,8	96,0
35-39	97,1	97,6	97,7
40-44	96,8	97,5	97,9
45-49	96,0	96,9	97,7
50-54	94,5	95,9	97,5
55-59	92,8	95,0	97,3
60-64	91,5	93,4	97,0
65+	89,1	91,0	95,7
Celkem	92,8	93,2	95,0

Přibližně na stejné úrovni jako při předchozích sčítáních lidu zůstalo celkové rozšíření mateřství i mezi nevdánými (svobodnými, rozvedenými, ovdovělými) ženami. I mezi nevdánými se podstatně snížil podíl matek mezi mladými ženami a vzrostl u žen starších.

Tab. 28 Podíl žen s alespoň jedním dítětem z nevdaných žen celkem (%) – sčítání lidu 1980 až 2001

Věková skupina	1980	1991	2001
15-19	0,9	0,9	1,3
20-24	12,6	16,5	9,7
25-29	44,5	58,9	36,3
30-34	65,4	79,4	71,8
35-39	75,0	85,3	83,3
40-44	80,1	87,5	87,2
45-49	82,5	87,3	89,1
50-54	82,7	87,4	90,7
55-59	83,0	87,6	90,8
60-64	83,7	87,1	92,3
65+	82,2	85,5	92,1
Celkem	58,2	63,5	61,7

Kategorie nevdaných žen je v plodném věku tvořena především ženami svobodnými. Někdejší společenské sankcionování mateřství u svobodných žen, zejména jeho odsuzování veřejným míněním, je zřejmě až na regionální výjimky překonáno; naopak materiální výhody, poskytované svobodným matkám, vedou někdy k záměrnému odkladu vstupu ženy do manželství až do doby po narození dítěte. Od sčítání lidu 1991 podíl matek mezi svobodnými ženami pronikavě vzrostl, zejména vlivem přírůstku ve vyšších věkových skupinách. Pozoruhodný je vysoký a proti předchozím sčítáním zvýšený podíl matek mezi svobodnými ženami ve věku 35-49 let.

Tab. 29 Podíl žen s alespoň jedním dítětem ze svobodných žen celkem – sčítání lidu 1980 až 2001

Věková skupina	1980	1991	2001
15-19	0,8	0,9	1,3
20-24	5,9	7,0	8,2
25-29	15,4	18,5	21,1
30-34	22,1	26,3	37,0
35-39	23,7	27,6	40,5
40-44	24,4	26,8	38,4
45-49	22,9	22,6	34,3
50-54	21,4	20,4	32,2
55-59	20,6	18,4	27,8
60-64	18,9	17,7	25,5
65+	14,3	15,2	23,1
Celkem	6,9	6,7	11,6